

OPODATKOWANIE SEKTORA ENERGETYCZNEGO W POLSCE

**Bezpieczeństwo energetyczne,
ochrona środowiska
i zrównoważony rozwój**

Mateusz Lewandowski

OPODATKOWANIE SEKTORA ENERGETYCZNEGO W POLSCE

Bezpieczeństwo energetyczne,
ochrona środowiska
i zrównoważony rozwój

Mateusz Lewandowski

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

SERIA **MONOGRAFIE**

Publikacja powstała w wyniku realizacji projektu badawczego
o nr 2018/29/N/HS5/01376 finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki

Stan prawny na 8 kwietnia 2024 r.

Recenzent

Dr hab. Katarzyna Kopyściańska, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Świerk-Bożek

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski, Przemek Dębowski

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2024

ISBN 978-83-8358-499-7

ISSN 1897-4392

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Przedmowa	15
Wstęp	17
Rozdział I	
Prawne aspekty funkcjonowania polskiego sektora energetycznego	25
1. Uwagi wprowadzające	25
2. Pojęcie sektora energetycznego	26
3. Charakterystyka polskiego sektora energetycznego	29
3.1. Uwagi ogólne	29
3.2. Charakterystyka podsektora elektroenergetycznego ...	29
3.3. Charakterystyka podsektora gazowniczego	32
3.4. Charakterystyka podsektora ciepłowniczego	36
3.5. Charakterystyka podsektora paliwowego	38
4. Pojęcie energii	40
4.1. Pojęcie energii pierwotnej, wtórnej (końcowej), bezpośredniej i użytkowej	40
4.2. Pojęcie energii odnawialnej	42
5. Cele energetyczno-klimatyczne Unii Europejskiej	45
5.1. Uwagi ogólne	45
5.2. Pakiet energetyczno-klimatyczny 20-20-20	45
5.3. Pakiet energetyczno-klimatyczny „Czysta energia dla wszystkich Europejczyków”	47
5.4. Europejski Zielony Ład i pakiet „Gotowi na 55”	48
6. Wnioski	50

Rozdział II

Prawne aspekty bezpieczeństwa energetycznego, ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju	53
1. Uwagi wprowadzające	53
2. Pojęcie wartości, zasad oraz celów	54
2.1. Pojęcie wartości	54
2.2. Pojęcie zasad	59
2.3. Normy programowe i cele w Konstytucji RP	62
3. Bezpieczeństwo energetyczne, ochrona środowiska i zrównoważony rozwój jako konstytucyjne wartości, zasady i cele	65
4. Bezpieczeństwo energetyczne	67
4.1. Pojęcie bezpieczeństwa energetycznego	67
4.2. Bezpieczeństwo energetyczne a Konstytucja RP	72
4.3. Bezpieczeństwo energetyczne a prawo Unii Europejskiej	73
5. Ochrona środowiska	74
5.1. Ochrona środowiska a Konstytucja RP	74
5.2. Ochrona środowiska a prawo Unii Europejskiej	76
5.3. Ochrona środowiska a Prawo ochrony środowiska	77
6. Zrównoważony rozwój	79
6.1. Pojęcie zrównoważonego rozwoju	79
6.2. Kształtowanie się zrównoważonego rozwoju na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych	80
6.3. Zrównoważony rozwój a Konstytucja RP	86
6.4. Zrównoważony rozwój a prawo Unii Europejskiej	88
7. Wnioski	91

Rozdział III

Ewolucja systemu opodatkowania sektora energetycznego	95
1. Uwagi wprowadzające	95
2. Kształtowanie się systemu akcyz i innych danin publicznych obciążających sektor energetyczny w Polsce w latach 1918–1939	96
3. Opodatkowanie sektora energetycznego w latach 1944–1989	102
4. Kształtowanie się podatków środowiskowych w Europie ...	106

4.1. Pierwsze podatki od energii	106
4.2. Ewolucja podatków środowiskowych w Europie	107
4.3. Środowiskowe reformy podatkowe	110
5. Kształtowanie się podatków energetycznych w Unii Europejskiej (Wspólnocie Europejskiej)	112
5.1. Cele harmonizacji podatków energetycznych w Unii Europejskiej (Wspólnocie Europejskiej)	112
5.2. Pierwsze etapy harmonizacji podatków energetycznych w Unii Europejskiej (Wspólnocie Europejskiej)	114
5.3. Harmonizacja akcyz w ramach dyrektyw 92/12/EWG, 92/81/EWG oraz 92/82/EWG	117
5.4. Harmonizacja akcyz w ramach dyrektywy 2003/96/WE	121
5.5. Próby pełniejszej harmonizacji akcyz od produktów energetycznych w Unii Europejskiej (Wspólnocie Europejskiej)	126
5.5.1. Pierwsza próba pełniejszej harmonizacji akcyz od produktów energetycznych	126
5.5.2. Druga próba pełniejszej harmonizacji akcyz od produktów energetycznych	128
5.5.3. Trzecia próba pełniejszej harmonizacji akcyz od produktów energetycznych	130
5.5.4. Czwarta próba pełniejszej harmonizacji akcyz od produktów energetycznych (Europejski Zielony Ład i pakiet „Gotowi na 55”)	132
6. Harmonizacja prawa polskiego z prawem Unii Europejskiej w zakresie podatków energetycznych	136
7. Wnioski	145

Rozdział IV

Klasyfikacja ciężarów fiskalnych obciążających sektor

energetyczny	149
1. Uwagi wprowadzające	149
2. Ciężary i świadczenia publiczne	151
3. Daniny publiczne	156
3.1. Uwagi ogólne	156

3.2. Cele danin publicznych związanych z ochroną środowiska	158
4. Konstrukcja prawna podatków	162
4.1. Uwagi ogólne	162
4.2. Konstrukcja prawna podatków celowych	168
5. Konstrukcja prawna opłat	169
6. Ogólna charakterystyka danin publicznych obciążających sektor energetyczny	174
6.1. Problematyka regulacji sektora energetycznego	174
6.2. Klasyfikacja obciążeń publicznych sektora energetycznego	175
6.3. System podatków i opłat obciążających sektor energetyczny	175
6.4. Podatkowy charakter opłat obciążających sektor energetyczny	178
6.5. Beneficjenci danin publicznych obciążających sektor energetyczny	185
7. Podatki środowiskowe	187
7.1. Uwagi ogólne	187
7.2. Doktrynalne próby definicji podatków środowiskowych	189
7.3. Podatki środowiskowe a Konstytucja RP	191
7.4. Definicje podatków środowiskowych zaproponowane przez organizacje międzynarodowe i w prawie Unii Europejskiej	193
7.5. Propozycja nowej definicji podatków środowiskowych	197
7.6. Problematyka klasyfikacji podatku od towarów i usług jako podatku środowiskowego	199
8. Podatki energetyczne	200
8.1. Charakterystyka podatków energetycznych w Unii Europejskiej	200
8.2. Modele podatków energetycznych	210
8.2.1. Uwagi ogólne	210
8.2.2. Model tradycyjnych podatków energetycznych ...	211

8.2.3. Model podatku energetycznego opartego na zawartości energetycznej produktu	213
8.2.4. Model podatku energetycznego opartego na ilości emitowanych gazów cieplarnianych	215
8.3. Podatki węglowe	216
9. Wnioski	220

Rozdział V

Założenia konstrukcyjne i cele podatków obciążających

sektor energetyczny	225
1. Uwagi wprowadzające	225
2. Koncepcja „zanieczyszczający płaci”	226
2.1. Pojęcie „zanieczyszczający płaci”	226
2.2. Koncepcja „zanieczyszczający płaci” w polskim prawie	231
2.3. Koncepcja „zanieczyszczający płaci” w prawie Unii Europejskiej	232
2.4. Koncepcja „zanieczyszczający płaci” a opodatkowanie sektora energetycznego	234
2.5. Koncepcja „zanieczyszczający płaci” jako dyrektywa wykładni prawa podatkowego	237
3. Cele podatków obciążających sektor energetyczny	239
3.1. Uwagi ogólne	239
3.2. Bezpieczeństwo energetyczne jako нефiskalny cel podatków	245
3.3. Ochrona środowiska jako нефiskalny cel podatków ...	253
3.4. Zrównoważony rozwój jako нефiskalny cel podatków ...	260
4. Modele regulacji podatków obciążających sektor energetyczny	263
4.1. Uwagi ogólne	263
4.2. Pierwszy model regulacji podatków obciążających sektor energetyczny	265
4.3. Drugi model regulacji podatków obciążających sektor energetyczny	269
4.4. Uwagi dotyczące modelu regulacji podatków obciążających sektor energetyczny w Polsce	272
5. Wnioski	274

Rozdział VI

System opodatkowania sektora energetycznego w Polsce	277
1. Uwagi wprowadzające	277
2. Pojęcie systemu podatkowego	279
3. Opodatkowanie dochodów (przychodów) przedsiębiorców energetycznych	284
3.1. Uwagi ogólne	284
3.2. Podatek dochodowy od osób prawnych	285
3.3. Opłata koncesyjna	290
3.3.1. Charakter prawny opłaty koncesyjnej	290
3.3.2. Opłata koncesyjna w świetle celów Prawa energetycznego	293
3.3.3. Konstrukcja prawna opłaty koncesyjnej	294
3.3.4. Opłata koncesyjna a morska energetyka wiatrowa	298
4. Opodatkowanie produktów energetycznych	299
4.1. Uwagi ogólne	299
4.2. Podatek akcyzowy od produktów energetycznych	302
4.3. Opłata paliwowa	307
4.4. Opłata emisyjna	309
5. Opodatkowanie energii ciepłej	311
6. Opodatkowanie energii elektrycznej	314
6.1. Uwagi ogólne	314
6.2. Podatek akcyzowy od energii elektrycznej	315
6.3. Podatek od towarów i usług w przypadku dostaw energii elektrycznej	319
6.4. Dwukrotne opodatkowanie energii elektrycznej	320
7. Opodatkowanie emisji dwutlenku węgla	321
8. <i>Carbon Border Adjustment Mechanism</i>	323
9. Opodatkowanie infrastruktury energetycznej	324
10. Wnioski	334
Zakończenie	339
Bibliografia	353
Orzecznictwo	365

PRZEDMOWA

Od ponad czterech dekad bezpieczeństwo energetyczne, ochrona środowiska i zrównoważony rozwój są przedmiotem ożywionej debaty publicznej. Kamieniami milowymi tej dyskusji były między innymi kolejne kryzysy energetyczne, konflikty zbrojne destabilizujące światowe rynki energii, pandemia COVID-19, wzrost kosztów energii, a także wdrażanie strategii politycznych, takich jak Agenda 2030 i Europejski Zielony Ład, które mają wyjść naprzeciw narastającym od lat wyzwaniom klimatycznym.

W 2022 r. nastąpiła pełnoskalowa militarna agresja Rosji na Ukrainę, która doprowadziła do przyspieszenia procesu dywersyfikacji źródeł energii i uniezależnienia się od importu rosyjskich surowców energetycznych. Na ten proces ma także wpływ nałożenie przez Unię Europejską na Rosję pakietu sankcji, obejmujących zakaz importu niektórych surowców energetycznych. W tych okolicznościach zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, czyli nieprzerwanych dostaw energii, stało się jednym z najważniejszych wyzwań gospodarczych.

Bez wątpienia sprostanie wszystkim tym wyzwaniom wymaga systemowych, skoordynowanych rozwiązań na poziomie wielu organów państwa, w tym dostosowania polskiego systemu podatkowego do celów polityki energetyczno-klimatycznej, realizowanej zarówno na poziomie globalnym, unijnym, jak i krajowym. Państwo i jego organy mają w tym obszarze wiele do nadrobienia, tym bardziej że niedostatki w komunikacji między organami, brak przejrzystej strategii i podejmowane *ad hoc* decyzje uniemożliwiają prowadzenie racjonalnej polityki energetyczno-klimatycznej.

Publikacja stanowi podsumowanie badań prowadzonych w ramach projektu nr 2018/29/N/HS5/01376, finansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki.

Monografia nie powstałaby bez wsparcia i pomocy wielu osób, którym chciałbym w tym miejscu podziękować. Podziękowania należą się w szczególności promotorowi mojej rozprawy doktorskiej – dr. hab. Krzysztofowi Lasińskiemu-Suleckiemu, prof. UMK, recenzentom – prof. dr. hab. Bogumiłowi Brzezińskiemu oraz dr. hab. Dominikowi Mączyńskiemu, prof. UAM, a także recenzentce wydawniczej – dr. hab. Katarzynie Kopyściańskiej, prof. UW.

Warszawa, marzec 2024 r.

dr Mateusz Lewandowski

WSTĘP

Podczas odbywającego się w drugiej połowie XIX w. wykładu poświęconego najnowszym osiągnięciom naukowym między uczestnikami wywiązała się dyskusja dotycząca celowości prowadzenia badań nad elektrycznością. Jednym ze sceptyków miał być William Gladstone, brytyjski Kanclerz Skarbu, który po zakończeniu wykładu odparł: „Ależ jaki może być tego praktyczny użytek?”. W odpowiedzi Michael Faraday, naukowiec i profesor Uniwersytetu Oksfordzkiego, odrzekł: „Proszę pana, istnieje znaczne prawdopodobieństwo, że będzie mógł pan elektryczność wkrótce opodatkować!”¹.

Z dzisiejszej perspektywy trudno nie uznać słów Michaela Faradaya za prorocze. Podatki od energii elektrycznej i produktów energetycznych stały się ważnym źródłem dochodów budżetowych wielu państw na świecie. Wraz z postępem technologicznym zwiększa się zużycie różnych nośników energii, co z kolei przyczynia się do dalszego wzrostu znaczenia fiskalnego tej kategorii danin publicznych. Jednocześnie tego rodzaju daniny publiczne są wykorzystywane do realizacji celów polityki energetycznej i środowiskowej. Ta tendencja widoczna jest przede wszystkim w zakresie akcyz zharmonizowanych na poziomie Unii Europejskiej.

Obecnie, podobnie jak w ciągu ostatnich stuleci, kluczowym wyzwaniem energetyki jest zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania gospodarki na nieprzerwane dostawy energii. W tym zakresie rolę energetyki można

¹ Za: W. Lecky, *Democracy and Liberty*, t. 1, reprint, Indianapolis 1981, s. XXXI.

przyrównać do roli, jaką pełnią siły zbrojne². Dowodów na potwierdzenie tej tezy dostarczyły skutki pełnoskalowej agresji militarnej Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. Państwa importujące rosyjskie surowce energetyczne (w tym przede wszystkim gaz, ropę naftową i węgiel) stanęły przed koniecznością ograniczenia ich dostaw oraz przyspieszenia dywersyfikacji źródeł energii.

Poza potrzebą gwarantowania bezpieczeństwa energetycznego, ważną rolę odgrywa konieczność zrównoważonego gospodarowania surowcami naturalnymi oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń związanych z kolejnymi etapami przetwarzania energii. Szczególną rolę w tym zakresie pełni Europejski Zielony Ład, czyli nowa strategia energetyczno-klimatyczna Unii Europejskiej, stawiająca ambitne cele środowiskowe dla wszystkich państw członkowskich.

Mimo ogromnego znaczenia sektora energetycznego dla funkcjonowania państwa, polska nauka prawa dość lakonicznie traktuje tę dziedzinę. Choćby na gruncie fundamentalnej dla energetyki ustawy z 10.04.1997 r. – Prawo energetyczne A. Walaszek-Pyziół jeszcze nie tak dawno wskazywała, iż: „Mimo że ustawa – Prawo energetyczne obowiązuje już przeszło cztery lata, rozwiązania w niej zawarte (lub zawarte w przepisach wykonawczych, wydanych na jej podstawie) nie były przedmiotem szerszych rozważań doktrynalnych. Porównanie stanu nauki prawa energetycznego w krajach Europy Zachodniej ze stanem polskiej nauki prawa w tym zakresie wypada dla nas wręcz katastrofalnie, co może dziwić, jeśli ma się na względzie znaczenie prawnych reguł dotyczących sektora energetycznego (jako jednego z sektorów kluczowych gospodarki narodowej) dla funkcjonowania tego sektora w praktyce”³.

Choć w ciągu ostatnich kilkunastu lat powyższa tendencja uległa pewnym zmianom, wiele zagadnień dotyczących prawa energetycznego wciąż wymaga analizy. Do zagadnień tych można zakwalifikować z pewnością relacje, jakie zachodzą między prawem energetycznym,

² A. Dobroczyńska, L. Juchniewicz, B. Zaleski, *Regulacja energetyki w Polsce*, Warszawa–Toruń 2001, s. 39.

³ A. Walaszek-Pyziół, *Energia i prawo*, Warszawa 2002, s. 11.

prawem ochrony środowiska oraz prawem podatkowym – ze szczególnym uwzględnieniem środków podatkowych, jakie mogą służyć urzeczywistnianiu wartości (celów, zasad) związanych z dwiema pierwszymi z wymienionych dziedzin prawa. Jednocześnie problematyka podatków obciążających sektor energetyczny nie była w polskiej literaturze poruszana, a w nielicznych dostępnych publikacjach ograniczono pole badawcze do podatków środowiskowych, w tym podatków energetycznych⁴.

Stąd głównym celem monografii jest wypełnienie powyższej luki przez przedstawienie i zbadanie kwestii teoretycznoprawnych oraz praktycznych dotyczących opodatkowania sektora energetycznego⁵ przez pry-

⁴ Pośród nielicznych wyjątków należy wymienić monografie poświęcone podatkom środowiskowym: J. Głuchowski, *Podatki ekologiczne*, Warszawa 2002; J. Małecki, *Prawnofinansowe instrumenty ochrony i kształtowania środowiska*, Poznań 1982; P.P. Małecki, *System opłat i podatków ekologicznych w Polsce na tle rozwiązań w krajach OECD*, Kraków 2012; B. Bartniczak, M. Ptak, *Opłaty i podatki ekologiczne. Teoria i praktyka*, Wrocław 2011. Mniejsze niedostatki dostrzegalne są natomiast w literaturze międzynarodowej, gdzie oprócz analiz organizacji międzynarodowych (w tym przede wszystkim Eurostatu, Międzynarodowej Agencji Energetycznej [International Energy Agency, IEA] czy OECD) problematyce opodatkowania energii poświęcono kilka monografii. Tytułem przykładu można tu wskazać: *Energy Tax and Regulatory Policy in Europe. Reform priorities*, red. I. Parry, K. Pittel, H. Vollebergh, Cambridge 2017; *Energy Taxation, Environmental Protection and State Aids*, red. P. Pistone, M.V. Ezcurra, Amsterdam 2016; *Carbon-Energy Taxation. Lessons from Europe*, red. M.S. Andersen, P. Ekins, Oxford 2009.

⁵ Na wstępie należy poczynić pewną uwagę co do zakreszenia tematu pracy. Odbiorca może bowiem dojść do przekonania, że wykorzystane sformułowanie „opodatkowanie sektora energetycznego” nie w pełni odzwierciedla prawne aspekty podatków. Z punktu widzenia prawnego przedmiotem opodatkowania określa się bowiem zjawisko, stan faktyczny lub stan prawny, z którym ustawodawca wiąże obowiązek podatkowy (W. Konieczny, W. Modzelewski, *Zagadnienia ogólne podatków i prawa podatkowego* [w:] *Prawo finansowe*, t. II. *Prawo podatkowe*, red. H. Litwińczuk, Warszawa 2012, s. 14), nie zaś określony dział gospodarki. Posługiwanie się powyższym wyrażeniem wydaje się jednak w pełni zasadne z następujących powodów. Po pierwsze, tak sformułowany temat pracy – zgodnie z zamierzeniem – nie ogranicza poruszanej problematyki wyłącznie do zagadnień związanych z produktami energetycznymi czy infrastrukturą energetyczną, lecz podkreśla systemowy charakter rozważań. Po drugie, nie ma tu mowy o konstrukcji określonego podatku, lecz o systemie tych podatków. Po trzecie, w literaturze przedmiotu zwykle się przyjmować tożsamą nomenklaturę, eksponując tym samym zakres prowadzonych rozważań (por. *Opodatkowanie spółek*, red. H. Litwińczuk Warszawa 2016; *Opodatkowanie działalności gospodarczej w Polsce*, red. A. Mariański, Warszawa 2016;

zmat takich konstytucyjnych wartości (celów, zasad), jak: bezpieczeństwo energetyczne, ochrona środowiska oraz zrównoważony rozwój.

Opracowanie oparto na tezie, że urzeczywistnienie powyższych konstytucyjnych wartości (celów, zasad) możliwe jest przez prawidłowe ukształtowanie systemu podatków obciążających sektor energetyczny. Realizacji powyższego celu pracy będzie służyć: przedstawienie historycznych uwarunkowań opodatkowania sektora energetycznego na poziomie polskiego prawodawstwa podatkowego oraz prawa Unii Europejskiej (wcześniej Wspólnoty Europejskiej); przedstawienie klasyfikacji ciężarów fiskalnych obciążających sektor energetyczny; analiza założeń konstrukcyjnych danin publicznych służących realizacji polityki energetycznej i polityki środowiskowej oraz ustalenie prawnych aspektów stanowienia i stosowania prawa podatkowego w ramach sektora energetycznego, ze szczególnym uwzględnieniem celów podatków obciążających sektor energetyczny. Zostanie również podjęta próba ustalenia, jakiego rodzaju daniny publiczne o charakterze podatkowym obciążają sektor energetyczny w Polsce oraz czy zbiór tego rodzaju podatków składa się na *sui generis* system opodatkowania sektora energetycznego.

Ze względu na przyjętą metodologię w opracowaniu pominięto problematykę opodatkowania wydobywania surowców naturalnych. Można tu przedstawić cztery powody takiego zakreszenia pola badawczego. Po pierwsze, reżim prawny związany z częścią danin publicznych obciążających sektor wydobywczy – inaczej niż w przypadku sektora energetycznego – oparty jest na konstrukcji renty surowcowej. Po drugie, odmienna jest specyfika prawnoadministracyjnej regulacji sektora wydobywczego oraz inne cele są stawiane samemu państwu. Po trzecie, daniny publiczne obciążające wydobywanie surowców naturalnych wykształciły się znacznie wcześniej aniżeli daniny obciążające sektor energetyczny, wpływając na konstrukcję współczesnych systemów podatków obciążających wydobywanie surowców naturalnych. Historycznie wszelkie dobra wydobywane z ziemi tradycyjnie stanowiły bowiem własność monarchy, który

J. Bauta-Szostak, R. Kran, *Opodatkowanie nieruchomości w działalności gospodarczej*, Warszawa 2018; B. Janiak, T. Kosieradzki, R. Piekarczyk, *Opodatkowanie nieruchomości*, Warszawa 2016).

miał monopol na rozporządzanie zasobami ziemi i mógł dysponować tym prawem, udzielając go w pełni swoim poddanym⁶. Za udzielone pozwolenie na prowadzenie działalności górniczej pobierana była opłata na rzecz skarbu. Na tym zaś tle wykształciły się takie instrumenty prawnofinansowe jak opłata eksploatacyjna. Po czwarte, problematyka opodatkowania wydobycia surowców naturalnych stanowiła już przedmiot rozważań naukowych⁷.

Monografia została podzielona na sześć rozdziałów. Rozdział I zostanie poświęcony prawnym aspektom funkcjonowania polskiego sektora energetycznego. Punkt wyjścia do rozważań dotyczących prawno-podatkowych aspektów funkcjonowania sektora energetycznego powinno stanowić omówienie podstawowych pojęć związanych z energetyką oraz zwięźle przedstawienie charakterystyki podsektorów: elektroenergetycznego, gazowniczego, ciepłowniczego oraz paliwowego. Specyfika energii jako towaru, jak i ukształtowanie poszczególnych podsektorów nie pozostają bez wpływu na konstrukcję podatków obciążających sektor energetyczny. W rozdziale zostaną także przedstawione cele polityki energetyczno-klimatycznej Unii Europejskiej.

Przedmiotem rozdziału II będzie udzielenie odpowiedzi na pytanie o charakter prawny konstytucyjnych wartości (celów, zasad), takich jak: bezpieczeństwo energetyczne, ochrona środowiska oraz zrównoważony rozwój oraz o potrzebę ich uwzględniania w procesie tworzenia, stanowienia oraz stosowania prawa podatkowego. W rozdziale tym zostanie także przeprowadzona analiza tych pojęć.

Rozdział III będzie poświęcony historycznym uwarunkowaniom opodatkowania sektora energetycznego. Zostanie podjęta próba udzielenia odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania badawcze: 1) jakie czynniki miały wpływ na ukształtowanie się systemu podatków

⁶ *Historia Wyższego Urzędu Górniczego na tle dziejów nadzoru górniczego na ziemiach polskich*, Katowice 2012, s. 7.

⁷ Zob. A. Świstak, *Opodatkowanie wydobycia surowców naturalnych w Polsce*, Warszawa 2018; J. Abrahamson, *Tolley's International Taxation of Upstream Oil and Gas*, Sydney 2014; *The Taxation of Petroleum and Minerals. Principles, problems and practice*, red. P. Daniel, M. Keen, Ch. McPherson, New York 2010.

W publikacji przedstawiono prawne aspekty opodatkowania polskiego sektora energetycznego w kontekście bezpieczeństwa energetycznego, ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju.

Omówiono m.in.:

- system podatków obciążających sektor energetyczny;
- cele energetyczno-klimatyczne Unii Europejskiej i ich wpływ na kształtowanie unijnej polityki podatkowej;
- zmiany podatkowe realizujące założenia Europejskiego Zielonego Ładu zaproponowane w pakiecie „Fit for 55”;
- sposób opodatkowania: dochodów (przychodów) przedsiębiorców energetycznych, produktów energetycznych i energii elektrycznej, emisji dwutlenku węgla oraz infrastruktury energetycznej.

Ponadto ukazano wpływ zasad konstytucyjnych na wykładnię prawa podatkowego oraz przeanalizowano orzecznictwo TSUE i polskich sądów administracyjnych w zakresie podatków energetycznych i środowiskowych.

Publikacja przeznaczona jest dla praktyków prawa podatkowego, w szczególności adwokatów, radców prawnych, doradców podatkowych, a także sędziów i referendarzy sądowych orzekających w sądach administracyjnych. Zainteresuje również pracowników administracji rządowej i samorządowej, pracowników naukowych oraz przedsiębiorców branży energetycznej.

Mateusz Lewandowski – doktor nauk prawnych, adiunkt w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Polityki Gospodarczej na Wydziale Administracji i Nauk Społecznych Politechniki Warszawskiej; prowadzi badania naukowe nad opodatkowaniem sektora energetycznego oraz podatkami środowiskowymi; autor i współautor wielu publikacji z zakresu prawa podatkowego.

9788383584997 W01P01

ISSN 1897-4392
ISBN 978-83-8358-499-7

9 788383 584997

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA +48 801 044 545
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUPER.PL
WWW.PROFINFO.PL

PUBLIKACJA
REKOMENDOWANA PRZEZ

**PRZEGLĄD
PODATKOWY**